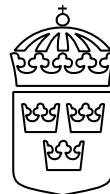


Regeringens proposition

2023/24:30



Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv Prop. 2023/24:30

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 oktober 2023

Ulf Kristersson

Peter Kullgren
(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås de lagändringar som behövs för att genomföra EU:s nya dricksvattendirektiv, som ersätter ett tidigare direktiv om dricksvatten. Det nya direktivet skiljer sig från det tidigare direktivet bl.a. genom att det ställer krav på att det ska införas en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla led i dricksvattenkedjan. Nytt är också att direktivet reglerar material som kommer i kontakt med dricksvatten och kräver åtgärder mot vattenläckage.

Förslaget innebär att det i miljöbalken införs ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma risker i tillrinningsområden för dricksvattenuttag. Bestämmelserna om åtgärdsprogram för att följa miljö kvalitetsnormer ska gälla även åtgärder som behövs för att skydda kvaliteten på dricksvatten. Hälsoskyddsbestämmelserna kompletteras med ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner, fastighetsägare och nyttjanderättshavare att lämna de uppgifter som behövs för att bedöma risker som uppkommer i ledningar, installationer och anordningar på fastigheter eller i byggnader som används för att distribuera dricksvatten.

I livsmedelslagen föreslås ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten att lämna uppgifter om dricksvattenkvaliteten.

I plan- och bygglagen föreslås en bestämmelse om marknadskontroll och ett bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för att släppa ut

Prop. 2023/24:30 och tillhandahålla byggprodukter avsedda att komma i kontakt med dricksvatten på marknaden.
Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804)	9
2.3	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	11
3	Ärendet och dess beredning	13
4	Dricksvattendirektivet	13
4.1	Ett nytt dricksvattendirektiv antogs efter en utvärdering	13
4.2	Dricksvattendirektivets innehåll i korthet	14
5	Gällande regler som rör dricksvatten	18
5.1	Livsmedelslagstiftningen	19
5.2	Miljölagstiftningen	19
5.2.1	Vattenförvaltningen och ramdirektivet för vatten	20
5.2.2	Hälsoskydd	21
5.3	Vattentjänstlagen	21
5.4	Plan- och bygglagstiftningen	22
5.4.1	Byggproduktförordningen	22
5.4.2	Plan- och bygglagen samt plan- och byggförordningen	23
6	Det behövs lagändringar för att genomföra det nya dricksvattendirektivet	24
7	Riskbedömning och riskhantering avseende tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten	25
7.1	Riskbedömningen och riskhanteringen bör hanteras av vattenmyndigheterna inom ramen för vattenförvaltningen	25
7.2	Föreskrifter om skyldighet för kommunerna att lämna de uppgifter som behövs för riskbedömningen	37
7.3	Miljöbalkens bestämmelser om åtgärdsprogram för att följa en miljökvalitetsnorm ska gälla även riskhanteringsåtgärder som avser tillrinningsområden	39
7.4	Det behövs inte någon definition av dricksvatten i miljöbalken	47
7.5	Sekretess och säkerhetsskydd	48
8	Riskbedömning avseende fastighetsinstallationer	54
8.1	Ett nytt bemyndigande om uppgiftsskyldighet	54
8.2	Det behövs inte någon definition av fastighetsinstallationer i miljöbalken	61
9	Material i kontakt med dricksvatten	61

Prop. 2023/24:30	9.1	Ett nytt bemyndigande i plan- och bygglagen	61
	9.2	Marknadskontroll och sanktioner	67
	9.3	Det behövs inte någon definition av dricksvatten i plan- och bygglagen	72
	10	Rapportering av uppgifter som rör dricksvattenkvaliteten	73
	10.1	En hänvisning till det nya dricksvattendirektivet	73
	10.2	Skyldighet för den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten att lämna uppgifter som rör dricksvattenkvaliteten	74
	10.3	Det behövs inte någon definition av dricksvatten i livsmedelslagen	78
	11	Vattenläckage och underhåll	80
	12	Dataskydd	82
	13	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	85
	14	Konsekvenser	85
	14.1	Statliga myndigheter	85
	14.2	Kommunerna	89
	14.3	Dricksvattenproducenter och distributörer	91
	14.4	Övriga företag	92
	14.5	Enskilda	94
	14.6	Övriga konsekvenser	95
	15	Författningskommentar	96
	15.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken	96
	15.2	Förslaget till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804)	99
	15.3	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	100
Bilaga 1		Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning)	103
Bilaga 2		Sammanfattning av betänkandet En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81)	165
Bilaga 3		Betänkandets lagförslag	171
Bilaga 4		Förteckning över remissinstanserna	182
Bilaga 5		Lagrådsremissens lagförslag	184
Bilaga 6		Lagrådets yttrande	191
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 oktober 2023			192

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken

dels att 5 kap. 7 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 5 kap. 6 b och 6 c §§ och 9 kap. 16 och 17 §§, och närmast före 5 kap. 6 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Risker för kvaliteten på dricksvatten

6 b §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska bevaka risker i tillrinningsområdena för dricksvattenuttag för sådant som kan påverka kvaliteten på dricksvatten.

6 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en kommun ska lämna de uppgifter som behövs för att bedöma sådana risker som avses i 6 b §.

7 §²

Om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm, ska regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer upprätta ett förslag till åtgärdsprogram.

Om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm *eller för att skydda kvaliteten på dricksvatten*, ska regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer upprätta ett förslag till åtgärdsprogram.

Om en miljökvalitetsnorm för ett geografiskt område inte kan följas på grund av att miljön påverkas av en verksamhet som ligger utanför området,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning), i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2018:1407.

ska ett förslag till åtgärdsprogram upprättas för hela det område där störningar som påverkar möjligheten att följa normen förekommer. Prop. 2023/24:30

Den som upprättar förslaget ska Den som upprättar *ett förslag till åtgärdsprogram* ska

1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat sätt ge de myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänheten och övriga som berörs av åtgärdsprogrammet tillfälle under minst två månader att lämna synpunkter på förslaget, och

2. i en särskild sammanställning redovisa synpunkterna och hur hänsyn tas till dem samt *foga* sammanställningen *till* de övriga handlingarna i ärendet.

2. i en särskild sammanställning redovisa synpunkterna och hur hänsyn tas till dem samt *se till att* sammanställningen *finns till-*
sammans med de övriga handlingarna i ärendet.

9 §³

Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet och alla åtgärder som kan påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormer.

Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet och alla åtgärder som kan påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormer *eller påverka kvaliteten på dricksvatten.*

Programmet ska innehålla

1. uppgifter om den eller de miljökvalitetsnormer som ska följas,

1. uppgifter om den eller de miljökvalitetsnormer som ska följas *eller den eller de risker för dricksvatten som har identifierats,*

2. uppgifter om de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljökvalitetsnormerna ska följas, vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna och när åtgärderna behöver vara genomförda,

2. uppgifter om de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljökvalitetsnormerna ska följas *eller för att skydda kvaliteten på dricksvatten,* vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna och när åtgärderna behöver vara genomförda,

3. uppgifter om hur krav på förbättringar ska fördelas mellan olika typer av källor som påverkar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna och mellan olika åtgärder som avses i 2,

3. uppgifter om hur krav på förbättringar ska fördelas mellan olika typer av källor som påverkar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna *eller skydda kvaliteten på dricksvatten* och mellan olika åtgärder som avses i 2,

4. i fråga om åtgärder för att följa en miljökvalitetsnorm som avses i 2 § första stycket 1, uppgifter om den förbättring som var och en av åtgärderna bedöms medföra och hur åtgärderna tillsammans bedöms bidra till att normen följs,

5. de uppgifter som i övrigt behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och

³ Senaste lydelse 2018:1407.

6. en analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt och hur åtgärderna enligt 2 är avsedda att finansieras.

Ett åtgärdsprogram ska omprövas vid behov, dock minst vart sjätte år.

9 kap.

16 §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska bevaka risker som uppkommer i ledningar, installationer och anordningar på fastigheter eller i byggnader som används för att distribuera dricksvatten.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en kommun, fastighetsägare eller nyttjanderättshavare ska lämna de uppgifter som behövs för att bedöma sådana risker som avses i 16 §.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2024.

2.2 Förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804)

Prop. 2023/24:30

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om livsmedelslagen (2006:804)

dels att 3 och 23 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 9 a och 22 a §§, och närmast före 9 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Lagen gäller alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel.

Med livsmedel jämnställs i lagen

1. vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där värdena ska iakttas enligt artikel 6 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003, och

2. snus, snusliknande produkter och tuggtobak.

1. vatten, från och med den punkt där det tas in i vattenverken till den punkt där värdena ska iakttas enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning), i den ursprungliga lydelsen, och

Föreskrifter om skyldighet att lämna uppgifter för rapportering till Europeiska unionen

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten att till Livsmedelsverket lämna de uppgifter som rör kvaliteten på dricksvatten och som behövs för rapportering till Europeiska unionen.

22 a §

Livsmedelsverket får förelägga den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten och som inte lämnar de uppgifter som krävs enligt föreskrifter som meddelats

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning), i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2022:1260.

23 §³

Förelägganden enligt 22 § eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar får förenas med vite.

Förelägganden enligt 22 § *eller* 22 a § eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar får förenas med vite.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2024.

2.3 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Prop. 2023/24:30

Härigenom föreskrivs¹ att 11 kap. 26 a § och 16 kap. 6 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

26 a §²

Bestämmelser om marknadskontroll finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011.

Förordning (EU) 2019/1020 ska tillämpas även på byggprodukter som kommer i kontakt med dricksvatten.

Den myndighet som regeringen bestämmer är marknadskontrollmyndighet.

16 kap.

6 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som krävs för att en byggprodukt enligt 8 kap. 19 § ska anses lämplig för att ingå i ett byggnadsverk,

2. märkning av byggprodukter enligt 8 kap. 21 § 3 som förutsättning för att de ska få släppas ut på marknaden och användas,

3. typgodkännanden och tillverkningskontroll enligt 8 kap. 22 och 23 §§,

4. att en byggprodukt måste vara typgodkänd enligt 8 kap. 22 § för att få användas i ett byggnadsverk,

5. på vilket eller vilka språk handlingar och information inom denna lags tillämpningsområde ska tillhandahållas, när krav på tillhandahållande är en följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen,

6. sådan ersättning som anges i 11 kap. 8 b och 8 c §§, *och*

7. avgift vid tillsyn enligt 11 kap. 66 §.

6. sådan ersättning som anges i 11 kap. 8 b och 8 c §§,

7. avgift vid tillsyn enligt 11 kap. 66 §, *och*

8. villkor för att släppa ut och tillhandahålla byggprodukter som kommer i kontakt med dricksvatten på marknaden.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning), i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2022:1122.

³ Senaste lydelse 2018:59.

Prop. 2023/24:30

Föreskrifter enligt första stycket
4 får endast avse *typgodkännande*
som behövs till skydd för liv, per-
sonlig säkerhet eller hälsa.

Föreskrifter enligt första stycket
4 får endast avse *typgodkännanden*
som behövs till skydd för liv, per-
sonlig säkerhet eller hälsa.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2024.

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit ett nytt dricksvattendirektiv, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning). Direktivet ersätter rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten. I denna proposition särskiljs de båda direktiven, när det behövs, genom att benämnas det nya dricksvattendirektivet respektive det tidigare dricksvattendirektivet. Det nya dricksvattendirektivet finns i *bilaga 1*. Direktivet skulle vara genomfört senast den 12 januari 2023. Europeiska kommissionen har inlett ett överträdelseärende mot Sverige om för sent genomförande av det nya dricksvattendirektivet.

Regeringen beslutade den 16 juli 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya dricksvattendirektivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2020:76). I uppdraget ingick att analysera hur svensk rätt förhåller sig till direktivet och lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen antog namnet 2020 års dricksvattenutredning. I oktober 2021 överlämnades betänkandet En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 3*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (LI2023/00381).

I denna proposition behandlas betänkandets lagförslag, med undantag av lagförslaget i fråga om mervärdesskattelagen som i stället behandlas i regeringens proposition Ny mervärdesskattelag (prop. 2022/23:46).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 14 september 2023 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. I förhållande till lagrådsremissen har vissa språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

4 Dricksvattendirektivet

4.1 Ett nytt dricksvattendirektiv antogs efter en utvärdering

Den 3 november 1998 antogs rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten. Direktivet innehåller minimikrav på kvaliteten på dricksvatten från tappkran och syftar till att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten genom att säkerställa att vattnet är hälsosamt och rent.

Som en följd av ett europeiskt medborgarinitiativ, kallat ”Right to water”, inledde Europeiska kommissionen ett unionsomfattande offentligt samråd och utvärderade dricksvattendirektivet. Utvärderingen visade att

bestämmelser i direktivet behövde uppdateras och att det fanns utrymme för förbättringar. Kommissionen påbörjade därför en process för att omarbeta direktivet och den 16 december 2020 antogs ett nytt dricksvattendirektiv, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning).

Precis som det tidigare direktivet innehåller det nya direktivet minimikrav för dricksvatten och krav på medlemsstaterna att vidta åtgärder för att säkerställa att kraven följs. Det nya direktivet skiljer sig från det tidigare i flera avseenden. En grundläggande skillnad är att det nya direktivet kräver att det ska införas en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla faser i dricksvattenproduktionskedjan. Det nya direktivet innehåller också bestämmelser som syftar till att komma till rätta med vattenläckage och bestämmelser om material i kontakt med dricksvatten. Dessutom kräver direktivet att medlemsstaterna ska förbättra tillgången till dricksvatten och främja användningen av dricksvatten ur kran.

Direktivet skulle vara genomfört i medlemsstaterna senast den 12 januari 2023.

4.2 Dricksvattendirektivets innehåll i korthet

Mål och allmänna skyldigheter

Det nya dricksvattendirektivet reglerar kvaliteten på dricksvatten för alla inom Europeiska unionen. Målen är att skydda människors hälsa från skadliga effekter av alla slags föroreningar av dricksvatten genom att säkerställa att det är hälsosamt och rent samt att förbättra tillgången till dricksvatten. Enligt direktivet är dricksvatten hälsosamt och rent, om vattnet inte innehåller mikroorganismer, parasiter och ämnen i ett sådant antal eller sådana koncentrationer att de utgör en potentiell fara för människors hälsa. Vattnet ska uppfylla de minimikrav som uppställs i delarna A, B och D i bilaga 1 till direktivet. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla artiklarna 5–14, vilka beskrivs kortfattat i det följande. Åtgärderna ska bygga på försiktighetsprincipen och får inte under några omständigheter medföra en försämring av den nuvarande kvaliteten på dricksvatten. Inte heller får åtgärderna innebära en ökad förorening av vatten som används för framställning av dricksvatten. Medlemsstaterna ska bedöma vattenläckagenivåer och potentialen för att minska dessa. Bedömningen ska åtminstone omfatta vattenleverantörer som levererar minst 10 000 kubikmeter per dag eller försörjer minst 50 000 personer.

Definitioner

Direktivet innehåller definitioner som har betydelse för hur direktivet ska tolkas och tillämpas.

Dricksvatten definieras som ”allt vatten som – antingen i sitt ursprungliga tillstånd eller efter beredning – är avsett för dryck, matlagning, beredning av livsmedel eller andra hushållsändamål i både offentliga och privata fastigheter, oberoende av dess ursprung och oavsett om det tillhandahålls

genom ett distributionsnät, en tankbil/tankbåt eller tappas på flaskor eller behållare, inbegripet källvatten”. Som dricksvatten ses även allt vatten som används i ett livsmedelsföretag för tillverkning, bearbetning, konservering eller saluföring av varor eller ämnen som är avsedda för livsmedelsändamål.

Med fastighetsinstallation avses de ledningar, installationer och anordningar som är installerade mellan de kranar som normalt används för dricksvatten i både offentliga och privata fastigheter och distributionsnätet, men bara om dessa enligt tillämplig nationell lagstiftning inte är vattenleverantörens ansvar i dennes egenskap av vattenleverantör. En vattenleverantör är enligt direktivet ”en enhet som tillhandahåller dricksvatten”.

Vid tillämpningen av direktivet pekas vissa fastigheter ut där kraven om övervakning och åtgärder är särskilt framträdande, så kallade prioriterade fastigheter. Prioriterade fastigheter definieras som stora fastigheter som inte är avsedda som bostäder och som har många användare som kan exponeras för vattenrelaterade risker. Det gäller särskilt stora fastigheter som är avsedda att användas av allmänheten i enlighet med vad som identifieras av medlemsstaterna.

Ett livsmedelsföretag är ett livsmedelsföretag enligt definitionen i artikel 3.2 i förordning (EG) nr 178/2002, dvs. varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan av livsmedel. En livsmedelsföretagare är i sin tur en livsmedelsföretagare enligt definitionen i artikel 3.3 samma förordning, dvs. de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det livsmedelsföretag de driver.

Med fara menas en biologisk, kemisk, fysikalisk eller radiologisk agens i vatten eller en annan aspekt av vattnets tillstånd som kan skada människors hälsa. En farlig händelse är en händelse som skapar faror för – eller misslyckas med att eliminera dem från – försörjningssystemet för dricksvatten. Kombination av sannolikheten för en farlig händelse och konsekvensernas allvar om faran och den farliga händelsen förekommer i försörjningssystemet för dricksvatten är enligt direktivet att betrakta som en risk.

Utgångsämne anges vara ett ämne som tillsatts avsiktligt vid framställningen av organiska material eller av tillsatsmedel för cementbaserade material. Med sammansättning menas den kemiska sammansättningen av ett metalliskt, emaljerat, keramiskt eller annat oorganiskt material.

Undantag där direktivet inte gäller

Det finns en rad situationer där direktivet inte gäller. Bland annat gäller det inte för naturligt mineralvatten som erkänns som sådant enligt direktiv 2009/54/EG eller vatten som är läkemedel i den mening som avses i direktiv 2001/83/EG. Fartyg som avsaltar vatten, transporterar passagerare och fungerar som vattenleverantörer omfattas endast av vissa artiklar i direktivet. Vidare får medlemsstaterna under vissa omständigheter göra undantag från direktivet. Till exempel får dricksvatten från en enskild vattentäkt som tillhandahåller mindre än 10 kubikmeter per dag i genom-

snitt eller försörjer färre än 50 personer undantas från kraven i direktivet, om inte vattnet tillhandahålls som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet.

Parametervärden och punkten där dessa ska iakttas

Medlemsstaterna ska fastställa värden för de parametrar som finns i bilaga 1 till direktivet och som ska gälla för dricksvattnet. Värdena får inte vara mindre stränga än de som anges i delarna A, B och D i direktivets bilaga I. Medlemsstaterna ska fastställa ytterligare parametrar, om skyddet av hälsa på deras nationella territorium kräver det. För dricksvatten som tillhandahålls från ett distributionsnät ska parametervärdena iakttas, dvs. inte överskridas, vid den punkt i en fastighet eller en anläggning där vattnet tappas ur de kranar som normalt används för dricksvatten. Om dricksvattnet tillhandahålls från en tankbil eller tankbåt är det vid den punkt där vattnet tappas från tankbilen eller tankbåten. Värdena ska iakttas vid den punkt där vattnet tappas på flaska eller i behållare för dricksvatten som tappas på flaskor eller i behållare. För dricksvatten som används i ett livsmedelsföretag ska värdena iakttas vid den punkt inom företaget där vattnet används.

Medlemsstaterna får under vissa omständigheter göra undantag från de parametervärden som anges i direktivet. Det förutsätter att ett sådant undantag inte utgör en potentiell fara för människors hälsa och att dricksvattenförsörjningen inte kan upprätthållas genom några andra rimliga medel.

Riskbaserad metod för vattensäkerhet

En grundläggande nyhet är att det ska införas en riskbaserad metod för vattensäkerhet. Metoden ska omfatta alla faser i vattenproduktionskedjan. Den ska utgå från den kunskap som hämtats in och de åtgärder som genomförts inom ramen för ramdirektivet för vatten, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område. Hänsyn ska också tas till hur klimatförändringarna påverkar vattenresurserna. Metoden ska innefatta en riskbedömning och riskhantering när det gäller tillrinningsområdena för uttagspunkterna för dricksvatten och för varje försörjningssystem, vilket inbegriper vattenleverantörernas uttag, beredning, lagring och distribution av vatten till leveranspunkten. Metoden ska också innefatta en riskbedömning av fastighetsinstallationer.

Material i kontakt med vatten och beredningskemikalier samt filtermaterial

En ytterligare nyhet är bestämmelserna om material som kommer i kontakt med dricksvatten och om beredningskemikalier och filtermaterial. När det gäller material i kontakt med dricksvatten ska medlemsstaterna säkerställa att material som är avsedda att användas i nya installationer uppfyller vissa krav. Detsamma gäller material som används vid reparationer eller om-

byggnader i befintliga installationer för uttag, beredning eller distribution av dricksvatten i kontakt med sådant vatten. Prop. 2023/24:30

För att tillämpningen ska bli enhetlig ska kommissionen anta genomförandeakter för att fastställa minimikraven för hygien för de material som används i produkter avsedda att komma i kontakt med dricksvatten.

Medlemsstaterna ska säkerställa att beredningskemikalier och filtermaterial som kommer i kontakt med dricksvatten uppfyller direktivets krav. De beredningskemikalier och filtermaterial som används får inte äventyra skyddet av människors hälsa eller ha en negativ inverkan på vattnets färg, lukt eller smak. Inte heller får de oavsiktligt främja mikrobiell tillväxt eller förorena vattnet i högre grad än vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda syftet.

Övervakning och bristande iakttagande av parametervärden

För att kontrollera att det vatten som är tillgängligt för konsumenter är rent och hälsosamt ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en regelbunden övervakning av dricksvattnets kvalitet utförs i enlighet med direktivet. Det ska bl.a. upprättas övervakningsprogram. Dessa ska vara försörjningsspecifika, dvs. utformade efter den verksamhet som bedrivs, samt beakta resultaten av riskbedömningarna för tillrinningsområdena för uttagspunkter och försörjningssystemen. Medlemsstaterna ska vidare säkerställa att samtliga fall av bristande iakttagande av aktuella parametervärden utreds. Avhjälpan åtgärder ska vidtas så snart som det är möjligt för att säkerställa vattnets kvalitet. Dricksvattenförsörjning som utgör en potentiell fara för människors hälsa ska förbjudas eller begränsas. I sådana situationer ska berörda konsumenter underrättas och ges nödvändig rådgivning för konsumtion och användning av vattnet.

Information till allmänheten

Medlemsstaterna ska säkerställa att adekvat och aktuell information om dricksvatten finns tillgänglig för allmänheten. Det får dock inte strida mot gällande dataskyddsregler. Personer som försörjs med dricksvatten ska regelbundet och minst en gång om året, utan att behöva efterfråga den, få information om vattnet på det sätt som anses lämpligast och mest tillgängligt. Informationen ska innefatta dricksvattnets kvalitet, pris på dricksvattnet, den volym som hushållet förbrukar, hushållets årliga vattenförbrukning jämförd med den genomsnittliga förbrukningen för ett hushåll och en länk till en webbplats som ska innehålla den information till konsumenten som anges i bilaga IV till direktivet.

Tillgången till dricksvatten

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förbättra eller upprätthålla tillgången till dricksvatten för alla, särskilt utsatta och marginaliserade grupper. Lokala, regionala och kulturella perspektiv och förhållanden för vattendistribution ska beaktas. Medlemsstaternas åtgärder

Prop. 2023/24:30 får inte påverka tillämpningen av artikel 9 i ramdirektivet för vatten, som rör täckning av kostnader för vattentjänster, samt subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

Rapportering till EU

Medlemsstaterna ska inom vissa angivna tidsintervall upprätta och fortlöpande uppdatera en rad olika dataset. Dessa ska göras tillgängliga för Europeiska kommissionen, Europeiska miljöbyrån och Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar. Olika tidsfrister gäller för de olika dataseten.

Ett av dataseten ska innehålla information om de åtgärder som vidtagits för att förbättra tillgången till dricksvatten. Ett annat dataset ska innehålla uppgifter om den riskbedömning och den riskhantering som gjorts när det gäller tillrinningsområdena för uttagspunkterna, medan ett tredje dataset ska innehålla riskbedömning av fastighetsinstallationer. Därutöver ska ett dataset innehålla uppgifter om kontrollresultat samt information om dricksvattenrelaterade incidenter och beviljade undantag enligt artikel 15.

Sanktioner

Medlemsstaterna ska införa sanktioner för överträdelser av nationella bestämmelser som har antagits enligt direktivet samt vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sanktionerna tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Införlivande och ikraftträdande

Det nya dricksvattendirektivet trädde i kraft den 12 januari 2021, dvs. den tjugonde dagen efter offentliggörandet den 23 december 2020 i Europeiska unionens officiella tidning. Medlemsstaterna ska senast den 12 januari 2023 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1–18 och 23 samt bilagorna I–V. När det är gjort ska medlemsstaterna genast underrätta kommissionen om detta.

5 Gällande regler som rör dricksvatten

Regler som rör dricksvatten finns på flera lagstiftningsområden. I detta avsnitt redogörs översiktligt för de olika regelverken.